

Nr 187.

Av fru Sandström m. fl., om ökad pension åt agronomen S. Örjangård.

JUF-rörelsen har sedan mer än 30 år verkat i vårt land på ett sätt som av alla, inte minst statsmakterna, erkänts såsom mycket värdefullt. Den som tog initiativ till startandet av denna rörelse i Sverige var dåvarande föreståndaren för Färgelanda lantmannaskola, agronom Sigurd Svensson, sedermera Örjangård. Detta skedde år 1918. JUF, som från början hade till uppgift att vara en frivillig bildningsorganisation för mera vuxen lant ungdom och sedan genom klubbverksamhet också meddelade praktisk undervisning, har erhållit statsanslag från 1921.

Alltifrån förbundets tillkomst tjänstgjorde agronom Örjangård som dess sekreterare och verkställande styrelseledamot vid sidan om sin verksamhet som rektor för lantmannaskola, detta även sedan han utsetts till föreståndare för lantmannaskolan i Bollnäs. Då emellertid arbetet med ledningen av förbundets verksamhet alltmer tog hans tid i anspråk, såg han sig nödsakad att begära tjänstledighet från befattningen i Bollnäs och samtidigt flyttade förbundets centralbyrå till Stockholm. Under åren 1928—1930 var han därjämte ledamot av kommittén för den lägre lantbruksundervisningens ordnande. Sedan nämnda kommitté avslutat sitt arbete, erhöll agronom Örjangård genom tillmötesgående från skolstyrelsens sida fortsatt tjänstledighet från befattningen i Bollnäs i avvaktan på en tillfredsställande lösning av hans pensionsfråga, därest han skulle se sig nödsakad att avgå från rektorsbefattningen för att kunna fullfölja sitt arbete i förbundets tjänst.

I enlighet med förslag i en proposition beslöt riksdagen 1934 en sådan ändring i bestämmelserna för statens pensionsanstalt, att möjlighet bereddes Örjangård till fortsatt delaktighet i pensionsanstalten. Genom kungabrev av den 14 september 1934 erhöll han medgivande att »efter avgång från föreståndarebefattningen vid lantmannaskolan i Bollnäs till anställning som sekreterare och byråföreståndare hos JUF bibehållas vid delaktighet i pensionsanstalten — — —». Beträffande storleken av den blivande pensionen innehöll kungabrevet föreskriften att vid fortsatt delaktighet jämlikt § 7 a intill pensionsåldern pension och tilläggspension tillsammans skulle »motsvara den pensionsrätt, som skulle hava förefunnits, om han med oavbruten tjänsteårsberäkning intill samma ålder kvarstått i sin nuvarande befattning vid lantmannaskolan Säverstalund» i Bollnäs.

Kungabrevet innehöll emellertid också en särbestämmelse av följande lydelse: »Å tilläggs pension må icke åtnjutas dyrtidstillägg eller annan därmed jämförlig tilläggsförmån av statsmedel.» Med anledning härav företog förbundets styrelse i samråd med pensionsanstalten en utredning för att klargöra i vad mån nämnda bestämmelse skulle komma att inverka på Örjangårds blivande pension. Av denna utredning framgick, att Örjangårds pension skulle komma att med 230 kronor per år understiga den pension, han skulle ha åtnjutit, därest han till uppnådd pensionsålder kvarstått i sin rektorsbefattning i Bollnäs. Då denna obetydliga skillnad icke kunde avhålla Örjangård från att i JUF:s tjänst fullfölja vad han kommit att betrakta som sin egentliga livsuppgift, begärde och erhöll han avsked från rektorsbefattningen i Bollnäs.

Agronom Örjangård har varit delaktig i statens pensionsanstalt i egenkap av lantmannaskoleföreståndare från 1912 till 1934 och därefter enligt Kungl. Maj:ts medgivande från 1934 till pensionsålderns inträde 1951. Den sammanlagda tid han räknat tjänsteår som delaktig i pensionsanstalten utgör sålunda 39 år.

Till följd av de efter 1934 förändrade ekonomiska förhållanden med försämrat penningvärde, förhållanden som ju inte kunde förutses vid tiden för kungabrevets tillkomst, har nu emellertid pensionsförhållandena för agronom Örjangård väsentligt försämrats, detta på grund av de särbestämmelser, som intagits i nämnda kungabrev. Genom statens pensionsanstalts brev den 9 november 1951 erhöll Örjangård en årlig pension av 5 378 kronor jämte rörligt tillägg, beräknat efter 349 kronor per månad. Efter riksdagens bifall till det i proposition till 1952 års riksdag framlagda förslaget om förbättring av utgående SPA-pensioner har pensionsbeloppet från den 1 juli höjts till 6 122 kronor, vartill kommer rörligt tillägg med 4 932 kronor. För övriga pensionerade lantmannaskolerektorer utgår emellertid pension enligt pensionsklass I: 33 med 9 912 kronor före 67 års ålder och därefter med 9 120 kronor, vartill kommer rörligt tillägg beräknat med 53 procent. Dessa pensioner utgör sålunda för närvarande i runt tal 15 165 kronor intill 67 år och därefter omkring 14 370 kronor.

Av dessa jämförelser framgår, att en betydande skillnad förefinnes mellan den pension Örjangård nu åtnjuter och den pension han skulle ha erhållit, om han kvarstått i sin befattning vid lantmannaskolan i Bollnäs. Denna skillnad strider uppenbarligen emot andemeningen i kungabrevet av 1934, där det utsågs, att Örjangårds pension efter förändringen av hans tjänst skulle motsvara »den pensionsrätt, som skulle ha förefunnits, om han med oavbruten tjänsteårsberäkning till samma ålder kvarstått» i sin befattning vid lantmannaskolan i Bollnäs.

Med anledning härav har agronom Örjangård i skrivelse till statsrådet och chefen för civildepartementet hemställt, att i pensionshänseende bli likställd med lantmannaskolornas rektorer. Denna framställning har av-

slagits efter avstyrkande yttrande av pensionsstyrelsen, som hänvisade till kungabrevets särbestämmelse. Som redan påpekats kom denna särbestämmelse till vid en tidpunkt, då man inte kunde förutse den förändring av penningvärdet, som sedermera skett. Vid kungabrevets tillkomst kunde, som redan framhållits, de framtida divergenserna mellan pension för rektor och pension för Örjangård enligt kungabrevet uppskattas till endast en obetydlig summa.

Den formalistiska syn på Örjangårds pensionsfråga, som sålunda kommit till synes, måste framstå såsom egendomlig, om man ser den mot bakgrunden av det arbete Örjangård nedlagt i JUF:s tjänst. Alla som kommit i kontakt med agronom Örjangård har i honom mött en människa med idealitet och positiv arbetsvilja för ungdomen, enkannerligen lantungdomen, som går utöver det vanliga. När Örjangård ägnade sig åt detta livsverk, förlitade han sig på kungabrevets bestämmelse om att hans arbete i JUF skulle betraktas likvärdigt med det arbete han utfört som lantmannaskolerektor. Han har nu på ålderns dar erfårit att en av till synes oförklarlig anledning tillkommen särbestämmelse förändrat hans ekonomiska villkor på ett överraskande sätt.

Med hänvisning till vad här anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att bevilja agronom Sigurd Örjangård pension med det belopp, vartill hans pension skulle ha utgått, därest han till uppnådd pensionsålder kvarstått i sin rektorsbefattning vid lantmannaskolan i Bollnäs

Stockholm den 21 januari 1953.

Ragnhild Sandström.

Wald. Svensson.

Einar Hæggblom.

P. L. Orgård.

Harald Hallén.